

BISERICA și ȘCOLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Èr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Preotul în timpul de față.

Timpul prin care trecem nu este unul din cele mai favorabile pentru dezvoltarea și prosperarea liniștită a bisericii și pentru dezvoltarea și progresarea credincioșilor ei în spiritul evangheliei Domnului.

Biserica Domnului în decursul veacurilor a avut multe lupte atât cu dușmani externi, cât și interni, — dar din toate aceste lupte a eșit învingătoare, pentru-că ea după menirea ei are să viețuiască vecinic aici pe pământ, și vecinic are să lățească cuvântul lui D-șeu și să efeptuiască mântuirea omenimei, carea numai în și prin biserică se pôte realiza.

Organul principal, inzestrat cu darul și misiunea d-a vesti cuvântul Domnului, d'a săvârși cultul divin și s-tele lui taine este preoțimea. Și cu cât va fi mai zelosă întru vestirea evangheliei Domnului, întru săvârșirea cu demnitate a cultului public divin, și întru administrarea cu acurateță a s-telor taine, cu atâta va satisface mai mult grelei ei chemări.

Astăzi omenimea înainteză cu pași repeși pe toate terenele vieții. Biserica are datorința să țină cont de această înaintare, cu atât mai mult, că ea este de multe-ori stăpânită mai mult de „duhul lumii“, decât de duhul adevărat al bisericii Domnului.

De aceea amvonul bisericii noastre togmai în aceste timpuri trebuie să-și implinescă cu îndoit zel misiunea sa întru propagarea cuvântului Domnului. Eată ce țice Ilie Meniat un însemnat cuvântător din timpurile mai nouă, fost Episcop al eparhiei Cernica și Calavrita, cu privire la cei-ce negligă de a vesti cuvântul Domnului: „Amar, când este tăcere

în biserică, adecă când nu se aude cuvântul lui D-șeu, când pădătorii staulului, păstorii oilor celor cuvântătoare, următorii apostolilor nu cuvinteză, ci sunt fără de glas sau din nesciință, sau din lenevire. Atunci ia diavolul întrășneală, ese fără de frică, intră în lăuntru în tuom, lui Christos, și ca un lup mănătoriu de sânge, mănâncă sufletele creștinilor ca pre niște oi fără de pădă; și era: Dacă nu se aude cuvântul lui D-șeu în biserică, dacă nu se află mână cerescă, dacă pierē de tot sēmînța vestirii evangheliei, apoi este o fōme, carea face să mōră nu trupuri, ci suflete.“

Vestirea cuvântului Domnului în aceste timpuri este de o necesitate ardentă; èr vorbind despre această necesitate adaugem, că predica numai atunci va avea efectul dorit, dacă predicile pe cari le ținem în decursul unui an vor forma un întreg, și vor conținea întrēga doctrină bisericescă necesară de a fi cunoscută de ascultători. Mai departe de lipsă este, ca în predicile noastre să ținem cont de anul bisericesc, pericopele țilei, împrejurările auđitorilor adecă de modul lor de gândire și viețuire, de datinele religioșe și naționale, de gradul lor de cultură, de ocupațiunile lor etc. în fine să ținem cont de întēplările estraordinare ce obvin în comună atât de natură iubucurătoare cât și intristătoare. Preotul să se bucore de bucuriile credincioșilor soi, și să simtă alături cu ei durerea lor. Mai departe să caute preotul ca prin predicile sale să lumineze mințea, să mișce inima și să induplece voia ascultătorilor întru deciderea lor de a urma celor auđite prin predică.

Ce s'atinge de materia predicei apoi acesta să fie scōsă din doctrina bisericii, pontru-că biserica

Domnului este nu numai interpretul legal al adevărilor religioase cuprinse în s-ta scriptură și s-ta tradițiune, ci are și puterea de a forma legi anumite conform percepțelor evangheliei, și de a obliga pe credincioși la împlinirea lor.

Dar efectul predicii depinde foarte mult dela individualitatea predicatorului. Numai cel-ce predică din o adâncă convingere internă despre sublimitatea adevărilor, va putea convinge și pe alții; numai cel-ce din inimă vorbește va putea străbate la inimă. Va mai depinde efectul predicii dela modul cum știe preotul să-și câștige stima, iubirea și încrederea credincioșilor săi, și dela modul de viață al său și al familiei sale, pentru-că istoria dezvoltării biserice creștine ne arată, că predica va avea succes atunci, când cuvântul ei este însoțit și de exemplul și de viața creștină de model a preotului și a casei lui.

Cu cât preoțimea noastră va căuta mai mult prin predici bune de a lăți cuvântul lui D-zeu, și va nisui, cu recerută pietate să sevrască cultul public d-zeesc și să administreze s-tele taine, cu atâta îi va succeda mai bine de a ține poporul strâns legat de biserică sa strămoșască, cu atâta va satisface mai mult grelei sale chemări din ziua de astăzi.

Teoria treptelor formale.

(Continuare și fine.)

3. Asocierea.

Acastă treptă are menirea, de a pune cele preșe ate, într'un raport atât între sine, cât și față cu al cunoscințe și respective a-le coaduna și asocia.

O asemenea asociere a cugetelor să impune, pentru a-le pune în o unitate, în o legătură, căci numai ceea ce stă în o strânsă legătură în cele interne, cercul unit al unor idei, este capabil a ridica forța spiritului; a face atât voia, cât și puterea cugetătoare capabilă, pentru o nouă combinațiune, deșteptând în acelaș timp activitatea și fantasia.

Liniștește într-aga noastră personalitate prin unitatea cunoscințelor, cari vor fi tulburate, risipite, dacă spiritul — prin neconcentrare — va fi risipit și el în toate direcțiunile, depositând în sine numai cunoscințe neasociate, izolate.

Abstracțiunile, ideile „florile vieții noastre spirituale“, numai astfel vin în ordine, dacă nouelor idei concrete, vin într-o întimpinare alte cunoscințe în care să se cuprindă.

Imbinarea să efectueze după un plan corespunzător prin repetarea sintetică a materiei, mai mult întrebând și îndreptând mai mult pe elev.

4. Sistemisarea.

„Un sistem are valoare, numai pentru aceia în care el era.“

Diesterweg.

În această treptă se unifică mai multe operațiuni: asocierea, compararea, abstracțiunea și generalisarea.

Ele nu sunt operații de sinestătătoare, ci se imbină într'un șir întreg, astmod că de odată cu asocierea facem și compararea, abstragând notele comune, a căror identitate aflându-o, le generalisăm.

Din ideile de ordin mai general, putem scote prin sistemisare ideile de ordin și mai general, astmod din ideile generale aur, argint, scotem ideia generală de mineral.

Cunoscințele astfel sistemisate, poartă numele de știință.

5. Aplicarea.

Fie cât de clare regulile și definițiunile scose, ele nu se validază nu-și au valoarea lor reală, dacă nu intră și nu se aplică în domeniul vieții practice.

Ori și ce reguli ori abstracțiuni, nu se vor lipi în sufletul nostru, dacă nu se vor și aplica neamănănat și cât de repetat; căci numai acele cunoscințe vor deveni folositoare, cari au și posibilitatea de a se aplica.

„Nu este destul a ști, trebuie să și aplicăm; nu este destul a voi, trebuie să și facem,“ — țice Goethe.

Dacă elevul nu a învățat a și aplica cunoscințele dobândite, acele sunt un capital mort în mintea sa, el va sta neorientat în viață și în fața deslegării multor chestiuni, la cari el nu poate aplica cele învățate, căci nu a învățat însuși în școală a aplica în viață cele învățate.

La ce s'ar reduce folosul real al număróșelor reguli din Aritmetică și Gramatică, dacă nu a nisui a-le și aplica cât mai mult și a consacra în consecință cel mai îndulungat timp pentru aplicarea acelor reguli în exemple practice.

Acastă parte a lecțiunii are cea mai binefăcătoare influență asupra elevului, de aceea este foarte corect a-l lăsa pe elev ca să deștepte proprie activitate și numai unde necesitatea reclamă, să intervenim dându-i ajutoriu.

Privitor la deprinderea acestei trepte observăm:

La biblie și morală:

Combinarea exemplor din istorie și viață, în cari s'au satisfăcut ori nu cerințelor etice.

La studiul limbistic:

Prelucrarea unei bucăți de lectură, tractată după formele țicerei, la carea este a-se aplica.

Gătirea de lucrări libere în sensul unităților metodice.

La matematică și fizică:

Aplicarea legilor geometrice, aritmetice și fizicale la rezolvirea întrebărilor și ocupațiilor practice.

La Geografie:

Desemnarea liberă a hartei ținutului tractat.

La istorie:

Lămurirea caracterelor persoanelor istorice.

Caracterizarea deosebitelor perioade istorice.

În cele premerse am tractat în teorie toate treptele formale, în următoarele prezentăm ca reasumat un tablou sinoptic al planului unei lecțiuni tractate după treptele formale psihologice:

După espunerea ținței, trecem:

1. Analiza sau deșteptarea vechilor idei aperceptive.
2. Sintesa sau predarea noii materii.
3. Asocierea sau asemănarea.
4. Sistemizarea și
5. Aplicarea.

„Aceste reguli — dice Herbart — sunt generale și sunt a-se urma fără excepțiune la fie-care instrucție.”

Comloșul bănațan, Septemvrie 1899.

Iuliu Vuia.

Cestiunea examenelor.

II.

Învățătorul trebuie să influențeze cu intențiune și în mod consciu asupra elevilor sei, cu scop ca acestia să devină de sine stătători, să și potă perfecționa singuri mai departe facultățile lor.

Acésta o va puté ajunge dacă va ținé cont de principiile pedagogice, și se va folosi de toate mijlocele educațiunii.

Și óre dacă va ținé cont învățătorul de toate acestea putéși-va ajunge scopul în toate casurile? Nu!

Esperința ne arată, că nici cel mai bun educator nu pôte face din elevul său ceea ce dorește. Individualitatea elevului, etatea necorespundătoare, societatea în care trăește elevul: sunt tot atâtea restricțiuni cari împedecă pe învățătoriu în munca sa. Și câte pedeci mai întimpină învățătoriu în decursul activității sale.

Resultatul ostenelei sale așa dară nici când nu pôte fi perfect. Sunt băeți, cari au avut multă înclinare în una, alții în altă direcțiune. Așa spre exemplu, nu vedem, cum unii elevi eșcelază în cetire, alții îi întrec în calculare etc. etc. Sunt apoi și elevi de aceia, cari supuși multelor neajunsuri și restricțiuni nu au fost în stare — cu totă bunăvoința lor și

a învățătorului — să facă progrese corespundătoare etății lor.

Stând lucrul ast-feliu întreb acum: Ce voim să controlăm la examen? Modul de procedură și activitatea învățătorului, ori rezultatele influinței învățătorului?

Modul de procedură bun ori rău, la examen nu'l poți vedé, pentru-că învățătorul atunci examinează și nu propune. Mai mult, decât vom puté constata, că învățătorul respectiv știe, ori nu examinează.

Din rezultatul examenului însă, știind că înfința învățătorului asupra elevului nu e absolut decizătoare, nu poți judeca activitatea și zelul învățătorului.

Examenele la noi de comun țin una sau două ore. În acest timp scurt este imposibil ca să ascuți toți elevii din toate studiile, mai virtos că în școlile noastre de comun sunt 70—80 elevi.

Acum punem cazul, că în decursul examenului a fost ascuțiți din socotă chiar acei doi trei elevi cari aveau mai mare înclinare spre alt studiu și vice-versa. Școlarii au răspuns de după puterile lor, dar d-nul comisar din scurtimea timpului nu să pôte convinge că sunt în școlă școlari mai buni în socotă, și nici că acești școlari sunt mai buni în alte studii, ei din răspunsurile nu pre îndestulătoare a acestora, aruncă pe învățătoriu consciențios în munca sa pe tribuna judecării parțiale a-le poporenilor săi, detragându-i prin acésta autoritatea și încrederea avută până aci; de altă parte face raport nefavoritor și superiorității.

Este acésta procedură justă? Ore putem noi condamna — din cauza neistătimei și a răspunsurilor necorespundătoare alor doi, trei școlari — pe un învățător, carele cât e anul a muncit din greu ca să-și împlinescă datorința și se-și impace consciența? Nu! Școlă modernă, și civilizațiunea secului presinte, nu pôte fi atât de injustă față cu aceia cari sunt învățători, ei trebuie să-și considere ca pe ómeni cari i-și împlinesc datorința față de chemare, față de societate și față de națiune.

La tot cazul un învățător dela oraș sau dintr'o comună mai fruntașă, care are la dispoziție toate re-cuisitele trebuincioase, și unde și restricțiunile sunt mai puține, va puté aréta mai mult rezultat. Nu este permis însă să condamnăm pe cel ce între împrejurări mai nefavoritóre nu va puté aréta acelaș rezultat, că ușor se pôte, că acesta a desvoltat mai multă activitate, neajunsurile însă nu-i-le poți atribui lui.

Pe învățător nu'l poți judeca din răspunsurile elevilor, ci din procedura lui oficială și compararea aceleia cu împrejurările locale.

Din examen nu putem judeca activitatea și modul de procedură al învățătorului, prin urmare să nici nu încercăm lucruri imposibile, cu atât mai virtos, că asemenea intențiuni numai zădărnicesc bunele intențiuni la care voiește se ajungă un învățător consciențios prin examen.

Cine voiesce să se convingă despre zădul și modul de procedură al învățatorului, despre punctualitatea lui oficială: poftescă a-le supraveghia în decursul activității anuale.

Apoi controla la examen, și ingerința comisariului nici nu poate avea nici un efect asupra progresului ajuns. Să dăm deci teren învățatorului ca în conformitate cu sensul §-lui 103. să poată influența asupra părinților și a celorlalți preșinți și onorațiori, și să poată satisface cu scumpătate și ambițiunei sale, în ceea ce privește încheierea unui an de muncă conștientă.

Ce lucru frumos este acela, când esamenul a succes, a satisfăcut pe părinți, pe școlari și chiar și pe învățator. Acesta e pacea, și bucuria comunei, îndemn pentru viitor, și nu seducere precum o numește d-nul Groșoreanu.

Din contră inchipuivă la ce neîncredere, nemulțămire, ură, pismă etc. dă ansă un examen nesucces. Nu va indemnă ore: pe părinți așa duce copiii la școle străine? Ce se va produce ore în internul școlărilor rușinați publice? Apoi ambițiunea învățatorului promovase-va? Și ce păcat se comite față cu un învățator conștient, când din neprecauțiunea comisariului sau a inspectorilor, examenul nu succede, sau că i-se reuce numai din reușita meritată? Unui asemenea învățator i-s'a zdruncinat autoritatea în comună, reputațiunea în societate etc. E'tă câte rele din un examen nesucces. Am zădărnicit aspirațiunile omenilor, i-am făcut dușmani școlei, am zădărnicit învățămîntul confesional în aceea comună, sguduindu-l din temelii.

Punem cazul, că învățatorul cutarele a fost chiar neglijent, și el e cauza tuturor acestor rele. Să vedem, ore ce va fi rezultatul batjocorii lui publice în esamen, reparat-am ce el a neglijat, ori și mai mult am stricat?

Învățatorul fiind arătat la superioritate, va primi o dojană, carea pe dînsul nu-l va îndulci față de chemare, ci mai mult îl va instrăina. Resultatul muncii lui în viitor va fi și mai slab pentru-că: a) ș'a perdut încrederea în sine și b) ș'a perdut autoritatea înaintea școlărilor și a părinților.

Nu suntem contra inspecțiunii sau a controlării activității învățatorului — pentru că fi ver și între noi omeni slabi — de altcum suutem conșcii de influența cea mare ce o are. Facă-se însă controla la timp potrivit, atunci când prin ingerința sa nu va strica, ci va promova interesele școlei. Vină d-nul comisar peste an și se convingă: ține învățatorul prelegeri regulate, propune materialul prescriș și în ce mod. Și când va vedé o procedură greșită — în interesul învățămîntului — indice-i modul mai coreșpundător, arate-i cum ar afla el mai bine, învețe-l la mai bine că primesce cu mulțămîtă.

De cumva însă află greșeli ireparabile, defecte personale, patimi urite etc. arate-le la forurile competente, ca aceste să poată lecu scăderile: prin dojana

meritată a celui greșit; prin destituirea celui ne-îndreptabil; și prin pensionarea celui neputincios: fără a ingera în afacere poporul, înaintea căruia trebuie să fie autoritativ, până stă în fruntea școlei lui.

O astfel de inspecțiune ar avé apoi rezultate binecuvântătoare asupra învățămîntului.

Un grădinar.

Anunț literar.

În tipografia diecesană din Arad a apărut „**Calendariul de pre anul 1900,**” cu următorul conținut:

I) **Partea pur-calendarografică** (Chronologia, Păscălia, Sărbătorile și alte zile schimbăcioase, începutul anu-tempurilor, regentele anului, eclipsele, posturile, ajunurile și deslegare de post, planete vizibile în 1900, zilele lunilor cu arătarea sărbătorilor, a sfinților, a evangeliilor de pre dumineci după ambele calendare, intercalate fiind notițe economice și climatice cu diuar lunar pentru necesități economice.)

II) **Calendariul Evreilor** (zilele și sărbătorile principali adsimilate calend. iulian).

III) **Arătare** despre datul anului 1900.

IV) **Genealogia** (a casei domnitore dela noi, a caselor domnitore din cele-alalte state europene și apoi casele principali ale statelor extraeuropene).

V) **Șematismul metropoliei**, al diecesei Aradului (ambele consistorie) al archidiecesei ransilvane, al diecesei Caransebeșului și al celor-alalte ierarhii ortodoxe din Austro-Ungaria.

VI) **Economie** (têrgurile principale din Ungaria și Ardeal, economia animalelor, scala timbrelor, tabela de a computa cîmetele pe an, lună, seu diuă, taxele postale și telegrafice, monetele și preste tot baniți din monarchia noastră după ambele sisteme, apoi baniți din cele alalte state europene și din statele celor alalte contiente, și tarifa zonelor dela tren).

VII) **Partea literară** (Metropolitul *Ioan Mețianu*, Doina-poesie de Coșbuc, — Pribeagul — novelă originală de I. P. Reteganul, — Doina iubirii — poesie de V. Alexandri. La finea veacului XIX — repriviri economice-comerciale de T. Ceantea —, Ce-a fost Adam? — poesie de Th. D. Speranță, Beuturile de I. Groșoreanu, poesii populare, — de pre valea Crișului negru de Vas. Sala, și de pre valea Crișului rapede de P. Cipoș, Nu pofti réu altuia — de P. Cipoș).

VIII) **Meteorologie** (Fasele lunilor și profesii climatice, Zilele crice ale anului 1900, Caracteristicile anului 1900.)

IX) **Calendariul mohamedan** (prima și a fie-cărei luni.)

X) **Diverse** (Glume, anecdote și povețe igienice).

XI) **Anunțuri** cu privire la necesitățile obștești.

Acesta este conținutul destul de bogat și interesant estins pe 156 pagini al calendariului tipografiei diecesane de pre anul 1900.

Calendariul apare acum în al XXI-lea an al existenței sale și este cel mai ieftin, în proporțiunea conținutului și al volumului, dintre toate calendarele românești, constând numai 30 cr. v. a.

Numele seu cel bun și trecerea, ce o are la poporul nostru credincios, ne dispensează de a-i face ori ce reclam. Ajunge să amintim că cele 12000 exemplare, în câte a apărut și acum, abia vor fi de ajuns pentru ca administrația tipografiei să pôta satisface tuturor.

Se află de vândare la tipografia diecesană din Arad și la toate celelalte librării mai de valoare din țară, cum și la mulțime de particulari, deponenți de ai tipografiei, cărora succesive, de după trebuință li se vor espeda.

D I V E R S E.

* *Consistoriul eparchial din Arad* întrunit Joia trecută în ședință plenară, sub presiul Prea Sântiei Sale Domnului Episcop diecesan *Iosif Goldiș* a luat dispozițiunile necesare pentru efectuarea alegerilor de deputați la congresul național-bisericesc pentru periodul anilor: 1899—1902, și a numit comisarii consistoriali pentru conducerea actului de alegere și scrutiniu. Alegerea deputaților din cler s'a fixat pe ziua de 11/23 Novembre. Alegerea deputaților mireni pe 14/26 Novembre, ér scrutiniul alegerilor mirenești se va efectui în 21 Novembre (3 Decembre) a. c.

* *Parastas*. Dumineca trecută la finea s-tei liturgii s'a săvârșit în biserica catedrală din Arad prin Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Iosif Goldiș* asistat de Prea Cuvioșia Sa părintele archimandrit *Augustin Hamsea*, de părintele protopresbiter *Ignatiu Papp*, de ieromonahul *Vasile Mangra*, de preoții *I. Petran*, *T. Vățan* și de preotul militar *T. Bugariu*, un parastas solemn pentru odihna sufletului răposatului în Domnul *Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul*.

* *Constituire*. Societatea de lectură a elevilor dela institutul ped.-teol. din Arad, s'a constituit în ședința sa din 6 Octomvre a. c. sub presiul Prea Cuvioșiei Sale Domnului director seminarial *Augustin Hamsea* în următorul mod:

De vice-președinte sa ales *Ioan O. Iercoșan* teol. c. III., secretar *Ioan Ardelean* teol. c. II.; notari: *Iuliu Lazarescu* teol. c. III. și *Nicolau Miuța* ped. c. IV. bibliotecari: *Victor Fizeșan* teol. c. I. și *Traian Givulescu* ped. c. IV.; cassar: *Petru Nemet* teol. c. II.; controlori: *Dionisie Matee* teol. c. III., *Teodor Roxin* teol. c. I. și *Petru Colțeu* ped. c. IV. În comisia literară s'au ales: *Lazar Vraciu* teol. c. III., *Constantin Mihulin* teol. c. II., *Octavian Tămășdan* teol. c. I., *A. Nevrencean* ped. c. IV., *I. Neagrău* ped. c. IV., *M. Ursu* ped. c., *IV. N. Cristea* și *A. Sirca* ped. c. III.

* *Abc* sau *carte de cetire* pentru elevii clasei prime de *Ioșif Moldovan* și soții a apărut în ediția a doua.

Salutând cu bucurie apariția acestei trebuincioșe cărți elementare, ținem a observa, că autorii preste tot s'au nisuit de a adapta cartea lor principiilor celor mai nouș didactice; în această privință ediția de față este mai reușită decât ediția primă, căci se pune mai mare temei pe combinarea sunurilor și cuvintelor în propozițiuni cu înțeles.

Acastă procedură are să fie cinosura fie-cărui *Abecedar*, spre a-i conduce pe școlari, cât mai curind la cetire a logică! Dacă domnilor autori le-ar mai succede pe viitor de a suprima din *Abecedar* cuvintele pentru cari școlarii nu au idei, ca de ex: „con“, „sol“, „mur“ etc. ar fi foarte bine! Mai ținem să accentuăm și faptul, că în *Abecedarul* de față „exercițiile pregătitoare pentru scris“ sunt desfășurate cu îngrijire mare, și priu această să deosebesce în mod avantajios de celelalte *Abecedare* românești. În fine, mai luând în socotință și împrejurarea, că autorii la aranjarea materialului au ținut cont de observările critice referitoare la ediția primă și au amplificat și conținutul, putem afirma că *Abecedarul* de *I. Moldovan* este deplin succes și priu urmare îl recomandăm cu totă căldura învățătorilor noștrii, spre întrebuițare în școlile noastre; ér în clasele nedividate să pôte întrebuița nu numai în clasa I., ci și în clasa a II-a.

Să pôte procura dela tipografia noastră diecesană cu 20 cr. exemplarul.

† *Cazuri de morțe*. Anunțăm cu durere, că vrednicul paroch *Ioan Cióra* din Micalaca fost asesor consistorial, membru și notar al scaunului protopopesc din tractul Aradului, fost catichet la liceul, școlile reale și preparandia de stat din Arad, după un morbolung și greu împărtășit cu s-tele taine în 5/17 Octomvre a trecut la cele eterne în al 48-lea an al etății, și al 22-lea al preoției sale — lăsând în cel mai profund doliu pe neconsolabila sa soție *Alexandra Ciorna*, *Oprean*, pe ficele și fiul său, pe bătrânul său tată *Gavril Ciorna* inv. pens. în O-Homorog.

Joia trecută rămășițele pământești a-le regretatului defunct au fost transportate în biserică, unde în prezența credincioșilor noștrii a antistiei comunale din Micalaca, și a unui frumos număr de inteligenți din Arad, s'a săvârșit s-ta liturgie prin părintele *I. Dascal* din Micalaca, la finea căreia, serviciul funebreal a fost oficiat de Prea Cuvioșia Sa D-nul archimandrit *Augustin Hamsea*, părintele protopresbiter *Moise Bocșan* și preoții: *V. Marcovici* din Nădlac, *Bozgan* din Mândruloc, *S. Bozgan* și *I. Bozgan* din Cicir, *I. Felnăcan* și *F. Manuilă* din Sămbăteni, *I. Dascal* din Micalaca, *T. Vățan* din Arad, *C. Putici* din Cavin și *E. Dreșin* din Monoroștia. Răspunsurile liturgice și cântările funebrale au fost esecutate de corul seminarului din Arad și de corul plugarilor noștrii din Micalaca.

La finea serviciului divin Prea Cuvioșia Sa părin-

tele archimandrit A. Hamse a ținut un pătunător discurs panegiric; apoi rămășițele pământești a-le răposatului s'au depus spre vecinică odihnă în cimiterial din Micalaca.

Un alt lucrător vrednic în via Domnului, părintele Ioan Istin din Mehala, a răposat în Domnul în 15 Octombrie n. a. c. după o bătă repentină în etate de 53 de ani și după un serviciu la altariul Domnului de 29 de ani.

Rămășițele pământești a-le răposatului în Domnul au fost depuse spre odihnă vecinică Marția trecută în prezența credincioșilor noștri din Mehala, a membrilor din direcțiune și a funcționarilor dela „Timișana” al carei membru în direcțiune a fost răposatul, și a multor amici și stimători ai răposatului.

Serviciul divin a fost săvârșit de părintele protopresbiter Dr. Traian Putici asistat de preoții Alex. Crăinescu din Chinez, Ilie Popescu din Ianova, I. Rădneanțiu din S. András, I. Balta din Beregsőu, N. Groza și T. Jurma din S.-Mihai; I. Pop din Ghiroda, T. Petcu din Ghiroc, Lazar Pascu din Medveș, Gavril Selagianu din Checia, Terențiu Bugariu proot militar cu cea. și regin Timișóra, Eutimiu Dărăbanțiu din Becicherecu-mic, D. Adam din Moșnița, D. Ioanescu și Toldan din Remetea, G. Rusu din Șaagh, Ilie Moț din Parța, I. Plavoșin din Hodoni, Crișmariu din Bărăteaz, Mateiu din Fabric-Timișorii și E. Popovici din Chișoda; erau cântările le-a escortat învățătorii Clecan, Iancu, Drăgan și școlarii din Mehala cu învățătorii lor Roman și Gruin.

Predica de jale, rostită cu adâncă emoțiune internă de cătră pontificantele-protopresbiter, a făcut profundă impresiune și a stors lacrimi din ochii ascultătorilor.

Din Caransebeș ni-s'a anunțat că Lusia trecută a încetat din viață în etate de 63 de ani Ioan Ionășeș asesor consistorial ord. în senatul școlar, odinioară profesor la gimnaziul din Brașov. Răposatul a fost un bărbat activ, bun și zelos Român. În diecesa Caransebeșului, unde a desfășurat cea mai mare parte a activității sale școlare și bisericești, s'a bucurat de multă stimă. El a fost președintele reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului; vechi deputat sinodal și congresual. Însmormântarea săvârșită cu solemnitatea meritată a avut loc în 17 Oct. n.

Subscrișii, în numele lor și a numeroșilor consăngeni, pătrunși de durere anunță trecerea din viață, la 4 ore dimineață în 17. Octombrie st. n. 1899, a neuitatei și mult iubitei lor fiice, soții soră, nepotă și verișene, — a preotesei Rosalia Lugoșan măr. Bulcu în etate de 22 ani și primul an al căsătoriei. Rămășițele pământești s'au depus spre odihnă vecinică în 18. Octombrie st. n. 1899. după amez la 2 ore, conform ritului gr. or. românesc, în cimiterial din Nădlac. Samson Lugoșan și Iuliana Lugoșan născ. Marginean ca părinți; Simeon Bulcu preot în Șomoșcheș ca soț; Ioan, Trifon, Alesandru, Virgil, Cornelia ca frați și soră.

Fie-le țerfina ușoră și memoria binecuvântată!

* *Teatrele din Londra.* În Londra există astăzi 850 de teatre și săli de spectacol, dintre cari 45 Music-hall. Personalul acestor teatre se urcă la cifra de 150.000 persoane și ele sunt frecventate în fiecare seară de aproximativ 500,000 de spectatori.

* *Bibliografie.* „Instrucțiuni populare despre datorințele și drepturile purtătorului de dare, de Wilhelm Niemandz, cancelist orășenesc la oficiul de dare din Brașov.”

Autorul s'a aflat îndemnat la compunerea acestui op făcând esperința, că publicul este neorientat în privința chestiunilor de dare și are vederi greșite despre manipularea cu darea.

În acest op se tracteză despre dările de stat directe, despre dările indirecte și arancuri comunale. În partea din urmă se află mai multe formulare pentru petiții și reclame în diferitele casuri. Această scriere suplinese trebuițe mult simțite. Prețul opului espedat cu posta este de 65 cr. și se pôte procura dela librăria H. Zeidner din Brașov.

* *Archiepiscopie nouă.* „Bosnische Post” vestesce, că patriarhul ecumenic va înființa o nouă archiepiscopie în Bosnia, cu sediul în Banjalucea. Archiepiscopul va purta și titlul de metropolit al Banjalucei și Bibaciului.

* *Insemnătatea unor ceremonii din ritul însmormântării.* Înaintea mortului se duce crucea, căci crucea este semnul mântuirii noastre și al biruinței asupra morții. După cruce se duc praporele bisericesci ca expresiune a speranței despre mărta noastră înviere și spre a arăta, că răposatul era ostaș credincios al lui Christos, că el a părăsit biserica luptătoare spre a fi primit în biserica triumfătoare. Între prapori se duce coliva (κόλλοβα), adecă grâu fiert cu miere, precum și alte rođuri de multe feluri. Sămânța de grâu înseamnă, că și omul sămânță este și precum grăul sămânându-se în pământ resare, așa și el cu puterea lui Dumnezeu va învia din morți; eară mierea înseamnă că răposatul învrednicindu-se de eterna fericire se indulcesce în locașurile ceresci. Luminările aprinse în mâinile clirului și ale poporului sunt simbol al credinței luminate și semn de bucurie, că mortul și-a implinit lupta (Christostom. hom. 4 în ep. ad Hebr.) Tămiiarea cea multă servește nu numai de a înăduși duhórea putrejunii, ci și ca simbol al rugăciunii, care se înalță la Dumnezeu, precum scrie apostolul Ioan: „Și s'a suit fumul tămăiei cu rugăciunile sântilor . . . (Apoc. 8. 4)”. Cântarea deasă a inului s. treimi arată, că serv al s. treimi era cel răposat și pređinsa a propovăduit și întru đinsa a adormit și la đinsa merge și va fi într'o cetă cu ângerii, cari neincetat cântă imnul cel întreit sânt. La așanumitele stări, de cari amintesce acuma Sozomen (Hist. eccl. L. VII. c. 10), când đice, că la transportarea rămășițelor s. Meletiu se opri conductul pe cale și racla se puse jos, spre a se face asupra ei rugăciune, se cetesc evangeliile învierii spe a aplica pre Dumnezeu la îndurare, eară pre cei ce se află în doliu a-i mângăia cu cuvintele evanghelice despre învierea morților și vieța de veci.

* *Inmormântările în America.* În veacul nostru de grabnice progrese, se vede că Americanilor nu li mai convine să piardă atâta timp, până ce mortul e condus cu o sârbătorescă linisce la mormânt. Deja în mai multe orașe morții au început să fie transportați în trăsuri cu motor și întreprindătorii de pompe funebre au și început în mai multe părți să-și transformeze în sensul acesta carele mortuare.

* *Din biblioteca teatrală* au apărut până acum următoarele broșuri: Nr. 1. Sore cu ploaie, comedie într'un act de Iosif Vulcan 20 cr. — Nr. 2. Idil la țară, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu după Juin și Flerx 20 cr. — Nr. 3. Biletul de tramvai comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu 15 cr. — Nr. 4. Un om buclucaș, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labicbe 20 cr. — Nr. 5. Trei doctori, comedie într'un act, localisată din limba germană de Virginia A. Vlaicu 20 cr. — Nr. 6. Pălăria căsornicarului, comedie într'un act de Mdm. Emile de Girardin, localisată de A: G. N. 25 cr. — Nr. 7. Unde dai și unde crapă, comedie în 2 acte de Alexandra Cosmar, localisată de Iuliu Popescu 25 cr.

Reuniunea învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din protopopiatele aradane I—VII despărțământul protopopesc Buteni.

Convocare.

Conform §-lui 6 din „Regulamentul afacerilor interne” prin această se convocă adunarea despărțământului nostru pe ziua de **27 Octomvre** (8 Noemvre) a. c. pe orele 9 a. m. în localitatea școlii confesionale române din **Buteni**, — la care toți membrii și binevoitorii învățământului sunt poftiți a participa.

Programa:

1. Chiemarea Duhului sânt.
2. Asistare la prelegere în școla învăț. V. Suciu.
3. Cuvânt de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Discusiuni didactice asupra prelegerilor.
6. Pertractarea circularului comitetului central și a adnescurilor lui.
7. Colectarea temelor restante și împărțirea temelor nouă din „Fisică și Economie”.
8. Propuneri și interpelări.
9. Defigerea locului și timpului procsimei adunări.
10. Incheiere.

Bodesci, 1/13 Octomvrie 1899.

Nicolau Boșcaiu, m. p.
președinte.

Cornel Novacu m. p.
notar.

Concurs.

Nr 5601/899.

Pentru deplinirea postului de protopresviter în tractul **Belințului** cu parochia centrală Belinț, devenit în vacanță prin trecerea la celea eterne a protopopului. paroch de pie memorie Iosif Gradinariu, pe baza concludului concernintelui comitet protopopesc luat în ședința sa dela 11/23. Septemvre a. c. să escrie concurs cu termen de **35 de zile** compute de dela ziua, ce urmază după prima publicare în organul oficial „Biserica și Școla.”

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

I. Din parochia protopresviterală:

- a) o sesiune de pământ arător;
- b) venitul de bir și ștolar usuat, dela poporenii parochiei protopresviterale.

II. Din protopresviterat:

- c) birul protopresviteral usuat dela preoțimea tractuală.
- d) taesele normate prin concludul sinodului eparchial pentru visitățiunile canonice și revisiunea socoților.
- e) paușalul pentru cancelaria protopresviterală conform concludului sinodului eparchial.

III. Dela diecesă:

- f) suma resolvită prin sinodul eparchial, ca recompensă pentru ședulele dela cununii și pentru inspecțiunea școlară.

Să observă însă, că din aceste emoluminte conform §-lui 8 din Regulamentul pentru parochii, alegândul protopresviter paroch va trebui să dea veduvei răposatului protopresviter Iosif Gradinariu cuota competenței viduale, obvenindă până la 24. Ianuarie vechiu 1900, când se implinește anul dela mărtea răposatului.

Aspiranții la acest post să avisează: a subșterne în termenul indicat subscrisului Consistor recursele lor, instruite cu documintele despre cualificațiunea normată prin §-ul 53. din statutul organic și prin concludul congresual Nr. 111/888. și anume: că posed cualificațiunea recerută prin Regulamentul petru parochii dela aspiranții la parochiile de classa primă; că a depus esamenul de maturitate; că a implinit cel puțin cinci ani în serviciul bisericesc sên școlar cu succes deplin multămitor, și că prin zelul și diligența lor s'au distins în rezultatul activității pe terenul bisericesc și școlar.

Arad, din ședința consistorială plenară dela 7/19. Octomvre 1899.

Consistorul eparchial
gr. or. român din Arad.

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din comuna **Tauț**, cottul Aradului, să escrie concurs cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) în bani gata 300 fl.; b) pentru comferință 5 fl.; c) scripturică 2 fl.; d) cinci stângini de lemne din care să va încălzi și sala de învățământ; e) dela inmormântări unde va fi poftit 50 cr.; f) despre cuartir se va îngriji comuna bisericescă.

Reflectanții la acest post vor avea a-și insinua recursele lor instruite conform Statutului organic M. O.

Domn. Acsentie Chirila, inspector de școle în Șilindia (Silingia); având dășii în vre-o Dumineca ori sârbătore a sâ presenta în biserica din loc spre a-și arâta desteritatea lor în cant și tipic.

Tauf, la 3/15. Octomvrie 1899.

Comitetul parochial

În conțelegere cu mine: AXENTIE CHIRILA, m. p. inșp. școlarf.

—□—

Pentru îndeplinirea postulu de învâțatoriu, la șcôla confesională română gr. or. din comuna Bacamezêu, (protteratul Lipovei) sâ escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolomintele sunt: 1. în bani gata 300 fl.; 1. 32 metrii de lemne — din cari sâ va încâlđi și sala de învâțâmânt; 3. diurne pentru conferință 10 fl.; 4. pașal scripturistice 5 fl.; 5. pentru curatorat 12 fl.; 6. stole dela înmormântări cu liturgiă 1 fl. — fără liturgia 40 cr.; 7. Cuatir liber cu două încâperi padimentate, grajd câmară și grădină de 1 jugher.

Sâ observă câ alesul învâțatoriu va primi cele 4 jughere de pâmânt a fondului școlar, pe lângă o arêndă anuală rêdusă de 50 fl. plus contribuțiă.

Alegândul învâțatoriu va avea sâ pörte și cantoralul; cei cari vor putea înființa și conduce cor vocal, vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-sâ presenta în vre-o Duminecâ ori sârbătore în sf. biserică din Bacamezêu, spre a-și arâta desteritatea în cant și tipic; êr recursele instruate cu documintele recerute adresate comitetului parochial din Bacamezêu, sâ se trimită M. O. Domn Demetriu Marcu, inspector școlar în Birchiș.

Bacamezêu, în 12/24. Septembrie 1899.

Laurențiu Barzu, m. p.
preș. com. par.

Filip Dumitru, m. p.
nat. com. par.

În conțelegere cu mine: DEMETRIU MARCU, m. p. inșpector școlar.

—□—

Nr. 6042/899.

Din fundațiunea Teodor Papp sunt a sâ împărți pentru anul școlar 1899/900 4 stipendii și anume 2 de cîte 50 fl., 1 de 100 fl. și 1 de 125 fl.

Cei cari reflectéză la vre-un stipendiu, sâ recurgă la subsemnatul Consistor până în 1 Noemvra st. n. a. c. și sâ dovedescă, câ sunt înscriși ca elevi ordinari în gimnasiu, reale ori civile, câ aparțin la religiunea gr. or. română și câ în anul școlar 1898/9 a făcut în studii sponu bun.

Dintre recurenți vor fi preferiți în primul loc pruncii și pruncii pruncilor dela cele 3 surori ale fundatorului, descendentii familiilor Dr. Atanasiu Marienescu, Ioan Nedelcu avocat; în locul al doilea descendentii și anume fiii avocatului Nicolae Proștean din Lugoj, mai departe toți tinerii gr. or. români din Giula. În locul al treilea pot concura și alți tineri gr. or. români din diecea Aradului.

Arad, din ședința consistorială ținută la 28 August (9 Sept.) 1899.

Iosif Goldis, m. p.
episcop.

—□—

Cu termin de 30 zile dela prima publicare în fôia „Biserica și Șcôla“ sâ escrie prin acêsta concurs pentru deplinirea definitivă a următorelor stațiuni învâțătorești din inșpectoratul Butenilor.

1) Bârsa, stațiunea de învâțator dela clasele inferiôre cu emolumentele anuale: 1) în bani gata 168 fl.; 2) în naturale: 4 șinice grâu; 3) 4 șinice cucuruz; 4) 4 stângeni de lemne pentru învâțator și 4 stângeni pentru șcôlă; 5) spese de conferință 12 fl.; 6) 1/2 sesie pâmânt, în valôre de cel puțin 60 fl.; 7) și dela înmormântări circa 10 fl.; 8) locuință și grădină în natură.

2) Dieci, cu emolumentele anuale: 1) în bani gata 200 fl.; 2) pentru scripturistice 5 fl.; 3) pentru conferință 12 fl.; 4) dela liturgii private cîte 20 cr.; 5) în naturale: 8 cubule grâu și 6 cubule cucuruz, tôte prețuite în 78 fl.; 6) lemne pentru învâțator 4 stângeni în preț total de 40 fl.; 7) fên 12 m metriche în preț de 22 fl.; 8) cuatir cu două chillii, cuină, celari, pod pe jumătate, grajd pentru vite și o grădină întrégă.

Cei aleși vor avea a îndeplini și funcțiuni cantorale. Sunt admiși la concurs numai cei ce posed calificatiunea prescrișă în lege și decâ au funcționat undeva. sâ producă atestat de conduită.

Reflectanți vor avea a-sâ presenta în vre-o Duminecâ ori sârbătore în s. biserică din comuna la care recurg, spre a-și arâta desteritatea în cele rituale.

Cei cu clase superiôre și cari vor dovedi capacitatea de a conduce cor, vor fi preferiți.

Recursele ajustate cu documintele recerute și adresate concernentelor comitete parochiali sâ se înainteze la P. On. Domn, Ioan Georgia ppresb. și inșp școl. în Buteni (Butyin, Arad m.), până la terminul prescriș.

Dat din ședințele concernentelor comitete parochiali.

Cu consensul: IOAN GEORGIA m. p. ppresb. inșp. școl.

—□—

În urmarea pensionării fostului învâțator în comuna Cutina sâ publică concurs, având de basă următorele dotațiuni: 1) Salariul în bani gata 100 fl.; 2) pentru elisa și lumini 55 fl.; 3) nouspredece metri de bucate în bômbe jumatate grâu și cucuruz à 5 fl. 95 fl.; 4) pentru conferință 10 fl.; 5) pentru scripturistice 5 fl.; 6) pentru călătorii 4 fl.; 7) 2 1/2 jugere pâmânt à 10 fl. 25 fl.; 8) 32 metri de lemne pentru șcôla și pentru învâțatori 50 fl.; 9) Cortel liber și grădina de legumi.

Doritori de a fi aleși au a-se presenta în s. biserică din Cutina, spre a-și arâta desteritatea în cant și tipic bisericese. Recursele le vor substerne Dlui inspector școlar Adam Rosa în Leucuseșci Carasiu-Severin, posta ultima Betlenháza, până în 24 Octomvre (5 Noemvre) a. c. în care și va fi și alegerea. Conducătorii de cor vor fi preferiți.

Leucuseșci în 27/9 Octombrie 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ADAM ROSA, m. p. inșp. școl.

—□—

Pentru definitiva îndeplinire a stațiunei înv. din Gurbed, com. Bihor ppiatul Tinea cu termin de alegere 27 Octomvre (8 Nov.) a. c. pe lângă următorele emolumente: În bani 120 fl.; 2) 24 cubule de bucate parte grâu parte cucuruz; 3) șese stângini de lemne; 4) Patru holde de pâmânt catastral; 5) Pentru cantorat 5 fl fiind împreunat postul învâțăt. cu cantoratul; 6) Cortel liber fôrte acoodat.

Reflectanții cari au a se presenta în vre-o Dominecâ sau sârbătore în bis. din Gurbed au sâ-și subșternă recursele subșcrișului protopop în Mêhkerék u. p. Kôtegyán.

Gurbed, 20 Sept. (2 Oct.) 1890.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: NICOLAU ROCSIN, m. p. protopop.

—□—